

Latweefchu Awises.

59. gada-gahjums.

Nr. 35.

Trefchdeenâ, 27. Augustâ (8. Septemberi).

1880.

Redaktora adrese: Pastor J. Weide, zu Neuhausen pr. Hafenpoth, Kurland. — Ekspedizija Besthorn kga grahmatu-bohdê Zelgawâ.

Rahditajs: Kreewijas Augstâ Keisara 2c. Uf 30. Augustu 1880. No eefschsemehm. No ahrsemehm. Wisjaunatahs sinas. Par jauno wahrnizi. Schtirchanahs 2c. Drupas un drustas. Labibas- un pretschu-tirgus. Atbilbes. Sludinajanas.

Kreewijas Augstâ Keisara

un muhfu karsti mihtotâ Semes-tehwa

Alekfandera II.

krohneschanas-swehtkôs, 26. Augustâ
1880.

1.

Kreewu milsu walsti nodimd kalni, salas;
Gawilê un swana, — dischgabali rihs! —
Pilschtâs un zeemôs — wisur — malu-malâs
Preeks un jaukums —, gresnums azis schibecht schib!
Milijoneem laudis Deewa namôs krahjahs,
Karsti peeluhgt, Deewa waiga preefschâ stahjahs.

2.

Diwidesmit peezi gadi aistezej'schi,
Kamehr walda Augstais Keisars Kreewijâ!
Diwidesmit peezi gadi aisritej'schi —
Kamehr krohnehts Semes-tehws ir Masflawâ!
„Dubult-ehrglis“ selta spahrneem lidinajahs; —
Wina paspahrnê mums wiseem labi klahjahs.

3.

Sawu Swaidito Deews schehligi pawada, —
Rad ar' waldoht ehrfchli bada galwinu.
Un pehz ruhktahm behdahm atkal preekus rada; —
Lihdsenu pataisa dshwes zelinu! — —
Mirdsohts krohnis — lai **Tam** galwâ mirds jo lohfschi!
Pawalstneekôs lai spihd tikums, kreetnums spohfschi!!

4.

Kreewu milsu walsti, starp tahm fntahm tautahm,
Iz un paleek pateizigi Latweefchi —
Keisaram par Wina schehlastibahm leelahm,
No Winsch pasneedsis mums daudskahrt laipnigi.
Mehs pee trohna kaphahm Winam „puks“ klaihtam,
Sawas fird's ar Wina firdi — garâ faistam.

5.

Deews lai palihds **Keisaram** wehl ilgi strahdaht
Walstes darbôs, — fehmeht walstes swehtibu;
Iz par Latweefcheem wehl turpmaht mihtli gahdaht, —
Ustur, Tehtit, Wina dahrgo dshiwibu!!
Deews ar sawu swehtibu lai **Winu krohne** —
Bagatigi Wina walstes darbus lohnê!!! — —

E. F. Schönberg.

Uf 30. Augustu 1880.

1.

Kurseme, nu dohdees kahjâs;
Swehtku-drehbês puschkojees!
Nohtâ sawas fehtas, mahjas;
Deewa preefschâ pulzejees!

2.

Schodeen tewim pateiziba
Jadohd Augstam Keisaram,
Ka Las tehwa-mihlestiba
Labu darij's semneekem.

3.

Schodeen dahrgâ brihwesstiba
Kursemneekem atdohta,
Kas jau ilgi pagahjiba
Bij no fentscheem kahrota.

4.

Bazel firdis, rohkas, tauta,
Augschup swehtâ lihgsfimbâ,
Ka nu tewim ir atkauta —
Leesiba un brihwiba.

5.

Lai nu brihwi — tawi dehli,
Brihwi — **gara brihwibâ!**
Lai nerahdahs grehku tehli,
Lawâ brihwâ dshiwibâ!

6.

Brihweem wihreem brihwi wahrdi,
Kas is brihwahm firdihm nahf;
Brihweem wihreem brihwi darbi,
Kuri Deewu flaweht mahf.

7.

Latwju tauta, zenfees, pohfees!
Sirdi neekem nepeesen!
Gaisma allasch pahr tew leesees;
Lumfib's juhgâ ne-eeleen'.

8.

Latwji, Keisaram paklaufset,
Lihds mums meefas kapâ kriht,
Un par Winu Deewu luhdset,
Lai wehl ilgi pee mums miht!!

Sundulis.

No eefschsemehm.

Behterburga. „Wald. Wehstnesis“ sino, ka Keisara Majestete swehtdeen, 17. Augustâ, plkst. 7ds wakarâ, aibranzis uf Liwadiju, Krimâ. — Keisariska Augstiba leelfirsts Nikolajs Nikolajewitschs wezakais ir atlaisis no gwardu- un Behterburgas kara-apgabala wirs-lomandeera amata. Wina weetâ stahjahs Keisariska Augstiba leelfirsts Trohnamantineeks. Keisariska Augstiba leelfirsts Wladimirs Alek-fandrowitschs ir eezelts par gwardu-korpusa lomandeeri. — Kreewijas juhrneezibas darischanu-wedejs, K. Waldemara kgs, kas bij isbrauzis uf ahrsemehm, ir preefsch pahri nedetahm atkal pahrbrauzis atpakal un aiszetojis uf Behterburga. — Grafhs Loris-Melikows

Wahzijas konsulim, lai winsch schahs mihlestibas-dahwanas aissuhtha dsiti apbehdinatam firmgalwim, schi nelaimiga musikanta knapiba dsihwodamam tehnam, kura weenigais palihdsneeks un stute bij schis no wina peepeschi atrautais dehlis. Ari pee buhwehm pehdejā laikā daschas nelaimēs atgadijuschas. Pee jaunajahm dampf-sudmalahm tizis weens muhrneeka-fellis nosists: galwa bij gandrishi pawisam pahrschelta. Beedris, kas blakus stahweja, teiza, ka steegelis no stalaschahm kritis un galwu pahrtreezis; bet pee nosista platmales ne-esoht manams, ka akmens tur buhtu uskritis. Schi leeta tagad nemta ismekleschanā. — Par sahdsibahm dsirdam weenmehr fuhdsamees; nepa-eet neweena deena, kur nereds kahdu neleeti us polizeju wellam. Sagli eelauschahs deenas laikā istabās un iswanda wifas malas, pehz naudas un wehrts-leetahm mekledami.

No Almahles. Almahlneeki, ilgi apafsch fawa zeenigā dsimtskunga, barona Ed. von Funcka, dsihwodami, baudija patihkamu, meerigu dsihwi. Zeenigs nelaika dsimtskungs, barons Ed. von Funcks, dsihwoja fawa ohtrā muischā „Kaimē“, un jau kahdus gadus atpakał wina wezalais dehlis, zeenigs leelskungs, barons Th. von Funcks, dsihwoja Almahles muischā, lihds kamehr Almahlneeki tohs preekus peedshwoja, zeenigu leelkungs Th. von Funcka par Almahles dsimtskungs sagaidiht. Tas notika schogad Jahnu wakarā, kur ari wifs pagasts bij sa-ajinahs un scho wakarū Almahles muischā preezigi pawadija. Tagadejais Almahles zeenigs dsimtskungs, barons Th. von Funcks, bij jau senak fawu mihlestibu us pagastu parahdijs un preeksch Almahles pagasta kapeem pulstini schinkojis, un weenmehr fawam pagastam mihligns bijis. Tagad winsch naudas-kapitalu no 1200 rubl., ko nelaika zeenigā leelmahte nowehlejusi, Almahles pagastam pasneedsa. No kapitala un intresehm tiks eegahdatas wifu-waijadsigakahs stohlasleetas. Almahlneeki pateiziba wehlahs, lai tiktu no fawa dsimtskunga ilgi, ilgi laimigi walditi. Osts, Reinis, Adams.

No Kursemes-Teischu rohbeschas puses. P. fahdschā uguns-grehks peemelēja 3 fainneekus, kureem zaur tam notika leela skahde, ihpafchi pee ehlahm. Bes tam weens no fainneekem bij eekrahjis 700 rubl. papihra-nauda un to paglabajis klehti starp balkeem, dohmadams, ka nauda teescham „drohschā weetā“. Lihds ar klehti ir ari nauda fadegusi. Schis behdigais notikums lai ir par mahzibu wiseem, kas eesphej kahdu grafiti atlizinahs. Bankas, kas dohd augku-papihrus, ir drohschakas weetas nekā klehtis jeb zitas weetas, kur nauda gut bes augteem un war palikt katru briedi leesmahm par laupijumu. Walteru Leksis.

Rihga. Generaladjutants grahs Todlebens pirmdeen, 18. Augustā, bijis Zschkile, tur stahwoscho kara-spehku pahrlubohht. Ohtrdeen, 19. Augustā, winsch atkal aibrazis no turenēs prohjam. — **Salamonska sirgu-skreetawā fwehtdeen**, 17. Augustā, diwi sirgi, fawu jahneeku nometuschi, pahrlausa wahrtu kahrti un eeskrehja stalli. Pee tam, ka „Ztga f. St. u. L.“ sino, deemschehl tikufschas daschas personas eewainotas, it ihpafchi kaufmanis F. P. P.—ws. Winsch tizis bes atmanas aifestis; ar pahrlaussto kahrti winsch dabujis stipru treezeenu gihmi, zaur ko wairak sohbu isfisti. Gewainojums esoht tohti fahpigns, jebchu gan preeksch dsihwibas ne-esoht breezmigs. — **To paschu deen preeksch pusdeenas** — us munstureschanas-platscha, pee Jahnu-wahrteem, bijusi osizeeru jahschanahs, grahsa Todlebena kahrtbuhshanā. Us platscha bijuschi eetaisiti schohgi, walnifchi, grahwji un daschadi ziti schlehschti preeksch pahrlahschanas. Pee jahschanahs nehmuschi dalibu husaru un kasaku osizeeri. Weens kasaku osizeeris bijis uswaretajs, tohs zitus tahlu few pakatā atstahdamā. — **Rihgā kahdu lihki usschkehrschohht**, ka „Ztga f. St. u. L.“ stahsta, esoht wifds schkehrsu-muskulos — meesā, tikai firdi nē, at-rasti trikini. Tadehl atkal ja-atgahdina, lai fargajahs no jehlas zuhku-gatas ehshanās.

Tanners pee wifa wainigs. Kad telegrafe bij atnests sinu, ka Amerikaneetis Tanners teescham 40 deenas bes ehshanās laimigi palaidis, sehdeja kaufmanis Krinkows un eerehdnis Stupins „Woroneschas“ weefnijā, Behterburgā, pee pudeles alus un fahka par atnahlufcho sinu it karsti strihdetees. Stupins fagija, ka wifa leeta naw nekas wairak krahpschana un schwindelis, eekams Krinkows us tam pastahweja, ka 40 deenas un 40 naktis istureht bes ehshanās esoht masa leeta, un apfohlijahs weselu mehnesi istureht ne-ehdis. Stupins leeljahs, ka winsch ir nedeku ne-istureschoht. Beidsoht abi fadereja us 150 rubl.; Krinkows apnehmahs nedeku istureht bes ehshanās, bet tikai uhdeni dserohht. Deribas punktēs norakstija. Ohtrā deenā Krinkowam bij skahba duhscha, kad bij jahsch gaweht, jo winsch to bij reibumā apfohlijees. Bet neko dariht; bij jamehgina. Bagahja

pirmā deena — Krinkows neds ehda, neds dsehra ko. Nakti isdsehra tikai diwi glahses uhdena. — **Kahkofschā nakti Stupins**, kas Krinkowu apwakteja, isdsirda kahdu tschautstschanu no taks puses, kur Krinkowa gulta stahweja. Winsch ahtri usrahwa sehwekohzinu un — ceerauga, ka Krinkows ehds pilnā mutē. Weenā rohka tam bij maies gabals, ohtrā — desā. Zehlahs breezmigs strihdus, — pehz kura Stupins fawu waktneeku padfina is mahjas. Bet ohtrā deenā winsch tika fauktis pee meera-teesnescha, un bij ja-aismaksā fadere-tā maksa.

No ahrsemehm.

Wahzija. Bismarks 15. (27.) Augustā pahrbrazis is Rissinges Berlinē. Pehz kahdahm deenahm winsch no turenēs atkal aibrazis us fawu muischu Friedrichsruhi. Sarunas ar pahwestu kulturās-kara leetā tagad stahwoht klusu.

Austrija. Keisars Franz Josefis, kas preeksch kahdeem mehnescheem apmelēja Bohemiju, tagad apzelo zitas prowintzes, un nodohmā ihpafchi nobraukt Galizijā. Tē tilpat Bohlu, ka Kreemw eedshwotaji taisahs to spihdoschi fanemt, gribedami weens par ohtru stiprak israhdiht fawas padewibas juhtas, un zaur to keisaru wairak dabuht us fawu pusi. Bohli un Kreemw Galizijā, ka sinams, dsihwo kā suns ar laki, un katra puse wehlahs, ka waldiba tai palihdsetu pahrawareht pretineekus. Lihds schim Galizijā pilnigs pahrsvars peeder Bohlu tautibai, is kuras pastahw Galizijas augstakahs eedshwotaju schkiras.

Anglija. Trohnamantineeks, tā fahktais Weles prinzis, lihds ar fawu laulato draudseni nodohmā scho ruden nobraukt us Australiju, tur apmelleht starptautisko istahdi Melburnā.

Italija. Usbruzejam Karditani, kas preeksch kahda laikā Italeeschu tautas-weetneeku sapulzē bij no galerijas metis almenus, ir par nodohmato zilweku fadaustschanu nospreesti 5 gadi zeetuma, un par sapulzes kahrtibas aiskahrschanu 6 mehneschi zeetuma un 2000 lihru strahpes.

Spahnija. Karlistu bandas, kā privat-sinas stahsta, esoht parahdijuschas Gwipuzerā (Spahnijas seemelēs). No tā laikā, kur tagadejam Spahnijas kehninam Alfonso XII. radusees zeriba us pehz-nahlameem un zaur to us fawas zilts nodibinaschanu, karlisti atkal fahlfuschi stiprak kustetes un dohmaht us kehnina nogahschanu zaur dumpi.

Turzija. Flotes demonstrazija bijusi nenowehrschama, jo Kreemwija un Anglija esoht pret zitam leelwalstihm issajjuschas, ka winas suhtischoht fawus kugus weenas paschas, ja zitas leelwalstis atrautohs. Schihis nu negribedamas, ka Kreemwija un Anglija fahlf weenas paschas ischkirt Balkana pusfalahs jautajumus, bijuschas peespeestas, ari peedalitees pee kugu-spehka suhtischanas. Anglija bij likusi preekschā, ka leelwalstju kugi sapulzetohs pee Dulzinas jeb Kataro, bet Austreeschu waldiba likusi preekschā Ragusas ohstu, pee Dalmazijas peekrastes, Adriatiskā jehtrā, un zitas leelwalstis to tuhlit peenehmuschas. — **Kahda dumpja proklamazija** pret Sultanu un wifu Turzijā waldoscho Demanu zilti ir Konstantinopelē tikusi flepēni isplatita. Schai proklamazija ir issajzites, ka tagadejais Sultans mahzejis fehchu mehneschu laikā ispohtstih walfi, kas stahwejusti fehchus gadu-simtenus(?). Proklamazija beigās usaizina, lai tautas-weetneeki sapulzejotees un zeloht jaunū waldineeku-namū. Schai proklamazijai schim brihscham gan leels swars naw peeelkams, bet wina tomehr leezina par wispahrigo, dsito ruhgschanu Turku walfi.

Greekija. Greeku kehninisch un kehninene preeksch kahdahm deenahm atbrauja Behterburgā. No turenēs tee nodohmā braukt us Berlini, Weneziju un Monzu, kur Greeku kehninisch nodohmā fatiktees ar Italijas kehninu un farunatees par austruma jautajumu.

Afganistana. Kandaharas eeneemschana Gjub-Kanam schim brihscham naw isdewusees, jo kā telegrama sino, winsch generata Roberts'a tuwofshanahs dehl atlahpees kahdas 8 Augku juhdes no Kandaharas us Sangiri, kur tas apzeedinatā weetā laikam sagaidihis Roberts'u. Tā tad Gjub-Kans fawu uswaru naw pratis pareisi isleetaht; neds winsch pee laikā mehginajis eeneemt Kandaharu, neds ari dewees Roberts'am preti, aistaisht winam zetū us Kandaharu. Tomehr Angleem wehl dauds gruhta darba preekschā. Warbuht ka Roberts'am nemas til weegli ne-isdohdahs fakaut Gjuba deewsgan duhschigo pulku, un ja tas ari isdohdahs, tad karfch ar to wehl naw beigis, jo Angleem tad buhtu Gjubam jadsenahs palak us Heratu. — **Abdurachmana trohnis** Rabulā til ilgi buhs nedrohsch, kamehr Gjub-Kans nebuhis no Angleem pahrawarehts. Jo dauds Afganū preezajahs par

Gjub-Rana duhschigo zihnischanohs pret Angleem un taifahs tam peefrist. Ja nu Gjub-Kanam isdohtohs Anglus wehl kahdu reisi stipri fakaut, tad weegli waretu atgaditees, ka pulks no Abdurachmana jaunajem pawalstneekeem no schi afkriht. Turpretim, kad Gjub teef fakauts, tad Abdurachmana walidiba ir apdrohschinata, un wina istureschanahs islikfees laudihm gudra.

Rihna. Kuldschas leeta noteef kahda pahrgrohsfischjanahs, kas apgahsch dasch was fenakas awischi fnaas par scho jautajumu. Brohti — tahlakas farunas par scho leetu tiks westas Bekina. No Kreewijas pufes us turen i teef par pilwari fuhthits Bizows. Kreewu walidiba Bizowam dewusi attauschanu, eelaistees jaunās farunās par Kuldschas jautajumu. Dif ween tam jagahda par diwi usdewumeem: 1) ka Kreewu rohbeschas turpma tiktu apdrohschinatas pret Rihneeschu nemeereem un eelaufchanohs; 2) ka kahda dala no Kuldschas paliktu Kreewijai, lai tur waretu apmetees us dshwi Dungani, kas bij pret Rihneeschu walidibu dumpjeusches, un pee kureem Rihneeschi atreebtohs, ja tee paliktu apaifsch winu waras.

Deenwidus-Amerika. Argentineeschu republikā pilsonu karsch beidses. Wisi kara pulki us abahm pufschm likufchi eerohtschus pee malas; Buenos-Aires pilsehtas blokada ir atzelta. Ta tad wehl wifs pagahjis publids labi — bes afins-isleefchanas.

Brauzeens ap semi. Ne sen kahds lunges, Ismejs, abrauzis ap semi 75 deenās, un pee tam wedis lihds sawu familiju. Winsch Maija eefahkumā isbrauzis is Liverpulas us Suēzu, Singapuru, Hongkongu, Jokohamu, San-Franzisko sc. un pehz 66 zeka-deenahm nonahjis Nu-Jorkā. Kad peeškaita klast 9 deenas — preeksch nobraufschanas no Nu-Jorkas us Liverpulu, tad isnahk preeksch wisa zeka ap semi 75 deenas. Tas ir wis-ihfakais laiks, kurā lihds schim kahds zilweks abrauzis ap semi.

Karsch ar bitehm. Pariseepolizejas prefekts usfahjis kazu ar bitehm. Todarija tamdeht, ka ismeklejoht atrada, ka Parise, schini ziwilijajijas galwas-pilsehta, dshwojoht wihrs, kas turoht 1000 bischu-strohpus; katra strohpā war rehkinaht 40 tuhst. darba-bites, — tā tad pawisam 40 milj. Bet no ka schee 40 miljoni pahrtteef? Wini samellejajs baribu aplahrtjeohs zukura-fabrikos. Tahda fabrika ihpaschneeks peerahdija, ka bites tam katuru gadu nosohgoht zukura par 25 tuhst. franku (10 tuhst. rublu), un stahstija, ja glahsi fihrupa noleekoht ahra, tad 2 stundu laika bites to istufschohoht. Tapat ari fuhdsahs zukura-fabriku strahdneeki; jo us winu meefahm atrohnahs arweenu kahrtina zukura, un bites tahs isredsejuschahs par ganibahm. Wifus nedarbūs un launumus uskraj scheem darbigeem, derigeem kustonscheem, tā ka teem beigās buhs ja-afstahj Parise.

Wisjaunafahs fnaas.

Jelgawā, 26. Augustā. „Wald. Wehstn.“ fnao, ka Keisara Maješete 21. Augustā, pulkst. 1/2 10de, nobrauzis Liwadijā. — **Leelfirts Nikolajs Nikolajewitschs wejakais** 25. Augustā abrauzis Isfahilē, pahrluhloht tur stahwofohs kara-pulkus. — **Grecku Tehnina-pahris** 23. Augustā no Behterburgas aibranzis us Keepaju; tur to sagaidijis Dahnu twaitonis „Dannebrog“, un aifwedis us Kopenhagenu. — **Tautas-avgaismoschanas ministri Saburouu,** kurfch 21. Augustā nobrauzis us Moskawu, turenēs sfohlas remideereht, pawada Tehrpatas uniwersitetes profefors Dr. P. Wiskowatows. — **Leelwalstju kochpigajai ftolei** Turku uhdenēs, ka „Golofs“ fnao, ari peebedroshotees brunu-fregate „Generaladmirals“, kura schinis deenās isbraufschohht is Kronshatates. — **Pehz kara-ministrea nofazijuma** 1880. gadā janem reklufchi — Kursēmē 1,732, Widjemē 2,835 un Igaunijā 1,059. Wifas walsts reklufschu flaitis schogad ir 235 tuhst. — **Kreewijas kancleris, firts Gortschakows,** tā jau fnohts, nodohmā seemu pawadiht kahdā fittakā semē. Gefahkumā runaja no Nizas, tad no Parise, un tagad raksta, ka tas dohschotees us Florenzi Italijā. Wina weetu pa tam ispidihš wina palihgs Giers. (Tagad, kur ari Giers naw mahjās, ahrtleetu ministerijas wadischanā ustizeta ministerijas padohmneekam baronam Schomini.) — **Dohmajoht, ka ne-iszeltohs karsch ar Rihnu,** no Turkestanas fuhstija jau eepreefchu kahdu pulku us Rihneeschu rohbeschahm. Scho pulku Kuldschā wadoht Turkestanas generalgubernators, generaladjutants Kaufmanis I., kurfch drihsumā dohschotees turp, pahrluhloht winam ustizeto kara-pulku. — Bet tā tagad fno, tad Kreewijas kara-pulkeem nehuhs wis jazihnahs ar Rihneeschem; abas walstis esohht islibgufschas wifā meera, un tagad wehl tahs gala-norunas tiks islibfinatas Bekinā, us turen i Kreewija fuhstā sawu pilwari (fl. Rihna — ahjsem. fnaas). — **Holandes Tehninene Emma,** tā telegrafis fnoja, ir dsemdejufi prinzeši, un zaur to Dranceeschu Tehnina-nams leelafsch glahbēs no ismirfchanas. — **Albaneeschi laidufchi Sultanam telegramu,** kurā tee apgalwo sawu patriotifmu un sfohlahs kantees lihds pehdejai afinslahfitei preeksch sawas semes aistahwefchanas. — **Ragufas ohstā** esohht lihds schim jau eeradufsches 14 leelwalstju kugi. — **Generalis Roberts,** kas preeksch pahris deenahm ar sawu kara-spehtu nonahjis Kandaharā, sakamis Gjub-Rana karweinus til leeliski, ka tee gandrihs pawisam isputinati; Gjub-Rans ar kahdu daku aifbehdsis us Heratas pufi. Saka, ka no wina kara-pulkeem sawangoti 10 tuhst. wihru. Anglu pametumi turpreti ne-esohht leeli.

War jauno wahrduizi.

II.

Greesfimees atkal pee tahs wahrduizes paschas, kas nu til tahtu gatawa, lai ari gan wehl arween buhs japaplaschina un japilda ar peelikumeem, jo pilniga — ne wina ir, ne wina war buht. Mehš to wahrduizi apfweizinajam ar leelu preeku, to turedami par derigu tiltu, pa ko Latweetis pee Wahzeescha un Wahzeetis pee Latweescha warehs peekluht un weens ar ohtru warehs fatikt. Jo mehš newelamees, ka pee mums noteef, ka pee Bahbeles tohrna, kur pehz lepni-bas zilweki, katris us sawu walodu stihwedamees, schkibras katris pa sawu zeku, bet wehlamees, lai abas schihš tautas garigi saprohtahs un zeenahs, lai ari wehl gadu-fimtencem katris sawu pascha walodu runahs. Ja schihš diwi tautas gribehs saprastees un zeenitees, tad wajjadsehš Latweefcheem garā zilatees un isglibtotees, un tas zitadi schim brihscham newarehs notikt, nekā zaur augstakahm sfohlahm, kas schim brihscham til ne wifas ir Wahzu sfohlas, un zaur Wahzu tautas gara-augleem, kas rohnahs Wahzu literaturā (grahmatās). Bes Wahzu walodas Latweetis schim brihscham netiks ne pee augstakahm sfohlahm, ne pee gara isglibtibas. To gan neweens newarehs leegtees. Neikens to sawu brahtu starpā apleezinajis, — tapehz Auzelkis wina peeminu apgahnijis, fapnodams no patstahwibas, un tomehr — kur rohnahs patstahwiba? Kur ir zilweks, kam ir wezumā wehl nebuhtu jamahzahs? Kur ir tauta, kam, lai ari wairs nebuhtu dšimts-wehrdisbas faitēs, wehl nebuhtu jamahzahs? Kas Latweeschu tautai grib tahdu patstahwibu eeteikt, ka lai wairs nemahzahs no Wahzu tautas, tas gan wairak winu grib apmahneht un aptumschoht, nekā apgaismoht un isglibttoht. Un Latweeschu tautas gudrais prahts to smalki isschkir un noproht, un wiseem brehkeem par spihiti sfohlās bes it nekahdas peespeefchanas it mundri dsenahs ari pehz Wahzu walodas, un ne buht nedohmā, ka tas buhschoht pret Latweeschu tautas „gohdu“ un „patstahwibu“.

Nu rē, Ulmana un Brasches wahrduizes Latweefcheem peepalidsehš pee Wahzu walodas un tā pee gara isglibtibas klucht.

Bet wehl ohtris; ja abi diwi tautas grib saprastees un zeenitees, tad Wahzeem ari wajjadsehš arween jo labaki eepafihstees ar Latweeschu walodas flanu un garu, un to dariht ari nekawesees, jo wairak Latweeschu tauta garigi dshwa paliks un jo wairak Latweeschi spehs daku nemt un tad ari daku dabuhs pee tehnu-semes wispahrigahm darifschanahm. Tagadiht jau Wahzeem un Latweem ne tik ween mahju-jebmuifschu sadshwē, bet ari pehz amateem dauds kohpu-darifschanas iraid sfohlas-komisijās Kursēmē, firspehles-konwentos Widsemē, pilsehtawaldifchanā pilsehtās, un ihfā laikā jaunās meera-teefās. Wahzu tautas lohzeekem, kas iraid pahrafi gara isglibtiba, peenahkfees sawu pahrakumu parahdiht ari pareiftgā un kreetnā walodas — ari Latweeschu walodas — leetafchanā. Preeksch tam jaunā wahrduize buhs leels palihgs, lai gan gruhti bijis katuru Wahzu walodas wahrdu ihfi un pilnigi pahrtul-loht. Dasch labš Wahzu wahrds tilai aplinku isteikts, isstahstihš, un tee dedfgeeg, par dauds dedfgeeg Latweeschu walodas kohpeji sfohlofees, ka laba teefa jaunu, nule isdohmatu wahrdu jaunahs wahrduizes ohtrā dalā nerohnahs. Daschi no teem tahdeem tihscham naw usnenti, prohti, ja wehl nebij redsams, ka tauta tohs peenems. Jo takfchu bij nodohmahš, ihstu Latweeschu tautas mantu tai wahrduize (II) falikt, bet ne, ko schis waj tas pehz sawa prahta no jauna isdohmajis. War buht, ka ir pehz tautas gara, war buht, ka naw. (Wahrduizes pirmā dalai gahdajam peelikumu; tur kriht ari tohs jaunohs wahrduis eelikt, zil nu warehs sadabuht.) Daschi jaun-isdohmatee wahrdu ari tamdeht pamesti, ka jau rohnahs deewsgan derigu wezu, ko til tas isdohmatajīs naw finajis. Zits Latweeschu walodu tur par tufschaku, nekā wina iraid.

Kad nu jauno wahrduizi partiltu esam faufufchi, par ko Latwi un Wahzi waretu twotees, tad no wiseem augschejeem wahrdeem noprohtams, ka naw runa no Wahzu latwinafchanas, nei no Latwju wahzinafchanas. Wahzus latwinaht wehl neweens naw eedohmajees, un kas gribetu dohmaht us Latwju wahzinafchanu, tas fapnotu, bet kas Wahzeem ufsteepj, ka tee puhlojotees Latweeschus wahzinaht, tas beedekli nostahda muiku behrnūs baidiht.

Ziti prafa weenadas teefibas preeksch wifahm Baltijas walodahm, — pee mums preeksch Latwju un Wahzu walodahm. Scho prafifchanu Latweeschu laikraksti daudfina, jebfchu ihsti newar fapraft, us ko ta sih-mejahs. Jo pa leelai dalai abahm walodahm jau ir weenadas teefibas sen laikeem; atkal pa dalai weenadas teefibas ir griboht newarehs panahkt.

Rahditajs: Semkohlpeem jagreesch 2c. Salfsch feens, ahbolinsch 2c. Dafscheif tohp peens glohtains 2c. Stahdi firgi pasaulē. 2c.

Semkohlpeem jagreesch us lohpeem leelaka wehriba, nekā lihds fchim.

„Semkohlpeem un faimneezibas peelikumā pee 31. nummura“ nofauzahm gohws-lohpūs par „peena-fabrikem“, un fajjahm, ka tahds peena-fabrikis ir — wislabakais semkohlpeem naudas-awots. Ja nu paleekam pee fchih lihdsibas un usluhkojam gohws-lohpu apwaislofchanu par „peena-fabrika“ grunts-jeb pamata-akmena liffchanu, tad waijaga ari tela kohpochanu un wina augfchanas laiku no dsin-fchanas-deenas lihds pilnam ohtram gadam usluhkoht kā fchi „peena-fabrika“ ehkas pilnigo uszelschanu.

Pee fchi fawa „peena-fabrika“ buhwes waijaga semkohlpeem doht labu buhwmaterialu. Ja semkohlpeem to nedara, tad no wina „fabrika“ buhwes newar nekās labs isnahkt. Waj gan kahdam buhtu eefpehjams no flakta buhwmateriala uszelt labu un derigu ehku, kaut ari buhwplahnis buhtu fastahdihts deewssin zil flaksti un pamata-akmenis nostiprinahts nesin kā? Ne buht nē; waijaga ari laba un deriga buhwmateriala.

Sche mehš stahwam pee lohti palaihtas, newehrotas un pat nolaihtas buhfschanas faimneezibas un semkohlpeem finā. Ja apluhkojum masohs sem ieku ganamus-pulkus, tad rdsam jo beeschi, ka pawafar fchirti teli ir pa lelakai dalai wahji un panihkufchi, un tohp gniti lihds ar wezahm gohwihm us gandrihs pwwifam plikahm ganibahm. Teli gan ir nehmischees wehderā, kas ir leels un uspuhsts, kā

pundurs, bet us ribahm mas gakaš. Tahdā wihse tohp samaitati wisi semkohlpeem „peena-fabrika“, jo no panihkufcha tela newar nekād isaugt peeniza gohws. Bet no kam tas gan nahkās, ka teli fawās pirmajās dsihwibas deenās tā panihkft? Tas nahk no tam, ka teli dabu eefahkumā par dauds un wehlat par mas peena, un ka teem tohp par agru peens pawifam atrauts. Tekeem tohp par ahtru dohta gruhti fagremojama bariba, — pee kam ari ir peefkaltams wehlu plauts feens. Pehz dabas-likumeem til tela mahgas (Magen) zetortā nodala*) fpehj pirmajās 3 mehneschds baribu fagremoht. Gandrihs wifas flimibas pee tekeem, kā zaurieefchana, lihkas muguras, refni wehderi u. t. pr. zetahs ween-weenigi — no nepareifas kohpochanas un fliktas baribas; tapehz waijaga lohti fargatees, tekeem fliktu baribu doht. Te kam waijaga isflakitees flakam, gludenam un arween lustigam, bet ne ispuhrufcham un ar platu wehderu. Ja telsh isflakatees flakis un gludens, tad war wina ihpafchneeks preezatees, jo tahds lohpinsh ir pilnigi wefels.

Scho rindinu rakstijajs ir pehdejds 14 gaddōs usaudsinajis wairak nekā 100 telu un tam naw wehl neweens aifgahjis bohjā, un pat naw ne faskimis. Lai gan lastaji par telu audsinafchanu buhs fchur-tur ko lastijufchi, tad tomehr gribu ari fawus peedfihwojumus un ismehginajumus fche dariht sinamus. Pahrbaudat wifu, un paturat — kas labs!

*) Gohws-lohpem ir 4 mahgas jeb mahgu nodakas; pirmo nofauz par lungi, ohtro par lunga zepuri, trescho par fahrtakni jeb lapu-mahgu un zetorto par tautu- jeb peena-mahgu jeb lungi.

Kad tefsch tik-fo peedfimis un no mahtes no-laiſhts, waijaga to eelikt ſiltä ſtalliti un dſir-dinaht us ſchahdu wiſſi:

No pirmä peena waijaga teſam doht weenu kohrteli jeb ari puſtoſhpa eedſert. Schis peens ir jau no dabas dohts, lai iſtihri teta eefſchas

un iſdſen wiſas teta wehderä ſakrahjuſchahs beesahs aſinis. Ja to nedara, jeb aiſmirſt dariht, tad tefſch nemas nedſer, jeb dſer ſohti ſlikti. Pirmajäs 4 nedeläs waijaga telu dſir-dinaht ar wina paſcha mahtes peenu, un peenu waijaga teſam doht katru reiſi kà iſſlaukts — tahdä wiſſe:

1.	nedelä	katru	deenu	no	rihta	1	ſtohpju,	puſdeena	1	ſtohpju,	wakara	1	ſtohpju.
2.	"	"	"	"	"	1 ¹ / ₂	"	"	1 ¹ / ₂	"	"	1 ¹ / ₂	"
3.	"	"	"	"	"	2	"	"	2	"	"	2	"
4.	"	lihds	8. nedelai	"	"	2 ¹ / ₂	"	"	2 ¹ / ₂	"	"	2 ¹ / ₂	"
9.	nedelä	"	"	"	"	2	"	"	2	"	"	2	"
10.	"	"	"	"	"	1 ¹ / ₂	"	"	1 ¹ / ₂	"	"	1 ¹ / ₂	"
11.	"	"	"	"	"	1	"	"	1	"	"	1	"
12.	"	"	"	"	"	1/2	"	"	1/2	"	"	1/2	"
13.	"	"	"	"	"	—	"	"	—	"	"	—	"

Tiklihds kà 9. nedelä ſahl teſam peenu at-raut, waijaga peelet katrà ehdeena-laiſä 1/2 ſtohpju tihra auſta uhdena. Uhdeni waijaga arween nedeku pa nedeku wairaf peelet, lai telu eeradina dſert ſklaidru uhdeni. Zetortä nedelä jau war teſeem ſahkt doht 2 reiſ par deenu druſzin rupji moltu auſu miltu ar ſahli un pahri ſaujas agri plauta ſeena. Miltus buhs eebeht ſauſus ſilitë, ka tefſch tohs war laiſht. Seenu preeſch teſeem waijaga plaut Junija mehneſcha eefahlumä, kamehr ſahle wehl naw pilnigi noſeedejuſi. Pee milteem waijaga ari peebeht druſzin ſahls. Teti aug wehl labaf, kad teem miltus dohdohd pee milteem peelet klahd lihds 1/2 mahrzinas ſauſu linſehllu rauſchu, kas jaſagruſch ſirna leelumä. Par 12 nedelahm tefſch iſdſer 462 ſtohpju peena, kas iſtaifitu, ja ſtohpju peena rehkina par 3 kap., kohpà kahdus 14 rubkus. Ja peerehkina ſeenu, miltus un linſehllu rauſchus, tad tefſch buhtu 12 nedeläs patehrejäs kahdus 20 rubl. ſ. ſklaidrà naudä, ko par labi tureturu telu ilweens labpraht aiſmaſſahs. No 6. nedeläs ſahloht waretu ari friſcha peena weetä doht nokreimotu ſaldu peenu, — prohtams, ka waijadſetu doht wairaf; bet tomehr friſch peens ir arweenu labaf, jo to newar ne ar ko zitu teſam atdoht, ko tam atnem zaur tam, ka atrauj friſchu peenu. Zauri-eefſchanu un aiſ-

dambefſchanohs ween-weenigi war pirmajäs nedeläs glahbt ar friſchu ſaldu peenu. Wiſi ziti lihdselki naw teizami un war dſemdeht zitas ſlimibas. Kas klaufhs ſchim padohmam, redſehs, ka wina teſibuhſ weenmehr weſeli, un tas ſew iſ-audſinahs ſpehzigus lohpus, par kureem warehs preezatees. Tomehr naw wiſ deewſgan, ka telus tà labi kohpj, lihds tee ir 12 nedeku wezi. Ari pehzaf waijaga doht teſeem peenahzigu baribu, jo zaur ſliktu baribu tohp aiſkaweta teta augſhana. Tetu ſtallim waijaga buht ruhmi-gam, lai jaunee lohpiini war dauds-maf paſtaigahd un palehkaht. Pirms teki naw wehl puſgada wezi, newaijaga tohs tureht nekad peeſeetus.

Bet waj jauni teki ir pirmajä gadä jatur ſtalli jeb jalaiſch gandös? Uſ ſcho jautafchanu waram atbildeht, ka laba, ſahlaina ganiba ir arween labaka. Ar to wahrdu, laba, ſahlaina ganiba, gribam ſaziht, ka tuwu pee mahjahm waijaga buht kreetnam aplohkam, kur no-ehſtä ſahle drihs atkal uſaug. Ja tahda aplohka naw, tad ir labaf, ka telus tur ſtalli. Stalli waijaga teſeem doht tik ſauſu baribu. Dſert waijaga teſeem doht tik ſklaidru uhdeni, je miltu-uhdens naw iſhti derigs, un ſauſus miltus war teki labaf ſagremohd, nekä kad tohdohd dſert uhdeni. Lai gan maſäs ſaimneezi bäs buhs pa gruhti, telus zauru waſaru turekt ſtalli, tad tomehr jaranga ſcho gruhtumu pe-

neft, jo zitadi netapfim pee labeem lohpeem. Bet aplohki jau tagad rohnahs gandrihs pee wifahm mahjahm, un ja nebuhtu, tad buhs aplohkus taiſiht, jo ſchis darbs taps pilnigi ſawâ laikâ aiſmalſahts.

(Curpmaſ wehl.)

Salfch feens, ahbolinſch u. t. j. pr. bedrës uſglabahts.

Ka ſalfch feens, ahbolinſch u. t. j. pr. labak lohpu ehdamais, nekâ ſchahwehts, ir paſiſtama leeta. Tamdehl ſemkophji ir dohmajuſchi un gudrojufchi, kâ lai feenu, ahbolinu u. t. j. pr. uſglabâ ſafu, lai newaijaga ſchahwejoht tehreht dauds darba-ſpehku. Preekſch kahdeem 25 gadeem Franzuſis Auguſts Goſſarts dewa kâ pirmais to padohmu, lai uſglabâ jeb aprohl til-ko plautu feenu ſemê. Goſſarts ir minetôs 25 gaddes wiſwiſadi iſmehginajis un nu atradis, kahdâ wiſſê ſchâi uſglabaſchana bedrës ir janoteek. Goſſarta padohms ir wiſwairaf peenemts Franzijâ, Wahzija, Seemel-Amerikas Sabeedrotâs Walſtis un pat Anglijâ. Behz Goſſarta padohma buhtu jadara tâ: Ja-iſrohl gareniski-apata bedre, ne wifai dſita, bet labi paplata ar ſtahwahm ſeenahm, tâ ka uhdens newar eefuhktees neds no malahm, neds no apalkſchâs. Tad feens un ahbolinſch u. t. j. pr. jaſa-ekſelê zellas garumâ, jaleek bedrê kahrtahm, un katra kahrta ſtipri japeeſtampâ, lai gaisſ jeb luſte nepaleek eekſchâ. Kad bedre tâ peeſtampata, tad ja-uſleek kahr-tina ſalmu, bedre ja-noſeds ar dehteem un ja-apmet tâ ar ſemi, ka leetus un luſte newar peetikt klah. — Seenâs un dibens ja-iſmuhre ar ſteegeleem un zementu, kaſ iſſargâ no uhdens un miſkluma, kaſ nahk iſ ſemes. Wehl labaf eſoht, ka netaiſoht bedres ſemê, bet iſmuhrejoht wirs ſemes tahdas ruhmes, jo tad waijagoht ruhmi ſargahk tilkai no leetus. Kad pawafar ſahl tâ uſglabato ehdamo nemt ahra, tad nedrihſt nei it no wirſus, bet janem no malas un ja-eet teeſcham uſ leiju, un tad atkal kahrtigi ja-noſeds. Tâ waroht feenu un ahbolinu, kaſ paleekoht tilpat garſchigs un ſah-tigs kâ wafarâ, uſglabaht lihds Zahneem un

wehl ilgak. Schi leeta dibinajahs uſ to eewehrojumu jeb dabas-likumu, ka kahda leeta tilkai tad puhſt, kad ſaweenojahs ar gairu jeb luſti, bet no gairu iſſargata paleek, kâ bijuſi. Un ka taſ teeſcham tâ ir, apleezina ari ſchis atgadijeens: Kad Kreemijas ſabeedrotee eenaid-neeki Sewaſtopoli apſchaidija, tad wineem no Amerikas tapa ſuhſtita biſeku gata bleka lahdi-tës, kaſ bij tâ eetaiſitas, ka luſte newareja tapt klah. Behz kahdeem 20 gadeem attaiſija tahdas lahdiſes un atrada, ka gata bij tahda pat, it kâ buhtu til-ko kauta.

Tahda ſaka feena, ahbolina un ihpaſchi rehzu uſglabaſchana bedrës buhtu preekſch ſemkophibas jo ſwariga leeta, wiſwairaf leetainâs wafarâs, kad neſinam, kâ buhs feenu u. t. j. pr. ſawahk un ſauſu dabuht rohlâs. Labi buhtu, kad kahds to patſ iſmehginatu pee kahda maſumina.

Daſchreis tohp peens glohtains un ſteepjahs.

Tas noteek waj nu tuhliſt, kad ſlauz, jeb paleek tahds ihſâ laikâ behz iſſlaukſchanaſ. Peenam tad ir nelahga glumums, nejauka garſcha, krehjums labi nenofahjahs, ſweeſtu newar labi fataiſiht, un taſ ari naw labſ. Ja tahdu ſliktu peenu ſaleij kohpâ ar labu, tad ſliktais ſamaitâ ari labo. — Kad peens paleek glohtains un ſteepjahs, tad taſ nahk no ſapelejuſcha feena un ſalmeem, nelabeem milteem jeb kahdas zitas ſamaitatas lohpu baribas. Ja waina ir pee lohpu baribas, tad to war paglahbt til zaur tam, ka ſahl lohpeem doht weſeligu, ſpehzigu baribu. Daudſtreiſ paleek peens ſliktis no tam, ka daſchâs gohwis newar baribu labi ſagremoht un tapehz dohd ſliktu peenu. Lai waretu iſſinaht, kura gohws ta wainigâ, buhs peenu atlikt no katraſ gohws ſewiſchki preekſch ruhgschanaſ; tad tuhliſt warehs redſeht, kur waina mellejama. Lohpeem, kam ſliktis peens, jadohd eekſchâ ſchahdas ſahles: nem pa weenadahm daſahm ſahli, krihtu un enzian-pulweri (mahtes-ſahles = Enzianwurzel-Pulver) un ſajauz labi kohpâ. No ſchihm

fahlehm nem labu karoti un eeber wehrmeku-
tehdä (pußstohpa wehrtibä) un eeleij gahwij.
Tä buhs dariht 3 reis par deenu. Jeb ari
nowahri linfehklas, nosuhz labi, un schlid-
rumu eelehjis butelê, peeber klast weenu karoti
fahls-flahbes un eeleij gohwij. Diwreis il-
katru deenu tä jadara, un lohps buhs pehz 5
lihds 8 deenahm pilnigi wesele.

Daschureis peens tohp nelabs ari zaur tam,
ka traufi netohp tureti deewsgan tihri.

Wisu to eewehrojohd — newaijadsehs eet pee
„labdareem“, kas lai gohwi „atbur“, — ka
daschbrihd darija dascha weza fainneeze, kas
jau fen dufs dsesträ semité.

Rahdi sirgi pasaulê,

firgu fugas un firgu andsinaschana.

Dschabals is meega istruhzees skreen no telts
ahra, safauz sawu faimi un brahta kehwei mu-
gura lehjis un no sawas zilts wihreem pawadihts,
dsenahs saglim pakaf. Brahta kehwe bij no
tahs paschas fugas, bet nespehja wina kehwi
panahkt, un Dschabals, redsedams, ka sawu kehwi
newarehs nokert, usfauz saglim. „Kneeb labaja
aufi; kneeb labaja aufi!“

(Katram Arabeescham ir sspens lihdselkis,
ar ko sawu firgu war dabuht pee wisleelakahs
skreeschanas. Schis lihdselkis tikai wisfwarig-
galds brihschds teef leetahs, kad ziti lihdselki
nepalihds. Scho lihdselki tehws pats preeksch
fawa dehla glabä lä leelu noslehpumu, un to
tik pee sirga pahrdohschanas un nahwei tuwo-
jotees dara sinamu sirga mantineekam.)

Saglis kehwei labaja aufi eekneebe, un
kehwe aisskrehja lä sibins ar sagli prohjam.
Dschabala beedri eesauzahs: „Dschabal, waj
tu esi traks?! Tu pats esi saglim palihdsejis,
lai ar tawu leelako mantu aisskreen prohjam!“
Bet Dschabals atbildeja: „Tas man buhtu
leels kauns, kad zita kehwe manu kehwi nokertu
jeb kahdu reisi noskreetu. Kad ari kehwi esmu
saudejis, tad tomehr sinu, un tas man ir par

preeku, ka naw un nebuhs neweenas zitas keh-
wes, kas buhtu manai lihdsiga!“

No schi atgadijeena war redseht, ka Arabee-
sch, kas sirgus soh, naw tahdi sagli, lä pee
mums, — bet laupitaji, kas sirgus tad mellê
dabuht sawas rohkas, kad ar naudu newar no-
pirkt.

II. Turkomanijas sirgus

eenem ohtru gohda-weetu starp sirgeem. Wina
tehwija ir Kaspijas-juhwas seemeku-rihtu pufê,
ko fauz par Turkestanu, un kas steepjahs tahkat
lihds Persijai, Mas-Ustjai un Sihrijai. Tur-
komanijas sirgi ir leeli no auguma un brangi
skrehjeji, kas dauds war iszeest, bet kas no is-
sklatas naw wisai smuki.

Kad Turkmani isjahj us laupischanu, tad tee
nem lihds mihzizumu no meeschu milteem, ko pa-
sch, ehd un ari dohd saweem sirgeem. Bet dauds
reis gadahs, ka teem ilgi pa tulness jahdelejoht
mihzizuma jeb sakaltuschahs mihklas peetruhkst un
bads tuwojahs. Kad nu pascheem jahjeem,
lä ari jahjameem spehki fahl sust, tad Turkmani
saweem sirgeem pazehrt kalla ahderi, islaisch
afinis un tahs it karstas eedser, fazidami, ka
afinis pascheem dohdohjt jaunus spehkus un sir-
geem zaur tam paleekoht weeglak. Ko tahdi
jahjeji un winu sirgi war iszeest, tas ir pateesi
apbrihnojams; jo kahdreij tee nojahj 10 dee-
nas no weetas kahdas 140 juhdses.

Jaunee Turki Turkmanu sirgus zeeni wairaf
nekä Arabeeschu, tamdehl ka schee sirgi ir lee-
lafi un wairaf spehji panest winu mohzischanas.
Turki jahj breefmigi, un pee tam pawadu tura
tik stingri, ka dselschi sirgam eegrausch muti.
Kahds zetotajs Turku jahschanu, ko tas Egipte
redsejis, tä apraksta:

Kahdä lohti fildä deenä Arabeeschi pa Nihla
upi peldejahs, un es no karstuma slehpdamees
guleju apaksch sawas telts jumenta, smagi
puhdams. Daschas eewehrojamas leetas
preeksch manahm azihm stahweja un willa manu
wehribu us fewi.

(Turpmat wehl.)

Latw. Awischu redaktors: J. Weide.

No zenjures atwehlehts. Nihgä, 24. Augustä 1880.

Drukahts pee J. W. Steffenhagen un dehla.